

Persoonsgerichte zorg 15 hefbomen voor zorgverbeteraars

A. Ravelingien, J. Lemiengre, S. Malfait
190 blz., Uitgeverij Lannoo Campus, 2023 (ISBN 978-94-0149-077-1)

De auteurs van dit werk zijn professioneel actief in de (ziekenhuis)zorg en hebben een stevige achtergrond in de biomedische ethiek. Ze schreven dit (zak)boek met als doel het begrip ‘persoonsgerichte zorg’, ondertussen een ‘modieus’ begrip dat daardoor een containerbegrip dreigt te worden, concreet vorm te geven op de werkvloer. Persoonsgerichte zorg gaat volgens de auteurs om “het je bekommeren om de persoon en je afstemmen op hoe hij zijn gezondheid ziet en beleeft”. Verder stellen ze dat dit zelfs niet erg moeilijk is: het veronderstelt een basisattitude die aandacht heeft voor de kleine, soms ogenschijnlijk onbelangrijke elementen die er voor de patiënt echter wel enorm kunnen toe doen.

Na een uitvoerige inleiding bestaat het boek uit 3 hoofdstukken: (h)erkenning, (on)macht en het (on)gezegde. Ieder hoofdstuk is op dezelfde wijze opgebouwd: het bespreekt telkens 5 hefbomen en opent met een getuigenis van Joke, 1 van de auteurs, die zelf een moeilijk en complex ziekteproces doormaakt en die ervaringen (de negatieve, maar ook enkele positieve) schetst. Daarna maken ze duidelijk wat de mogelijkheden en de grenzen zijn van elke beschreven hefboom. Ieder hoofdstuk eindigt met een samenvatting en literatuuradviezen voor wie zich verder wil verdiepen in de materie.

Het boek is geschreven in een vlotte, spontane taal. Dat merk je aan de titels waarmee ze de hefbomen benoemen: “Stel jezelf ook wat bloot”, “Scherm je je af?”, “Het helpt niet altijd door te doen”, “Wat als patiënten de ernst niet inzien?” en “Het is ok als het niet klikt”.

In het hoofdstuk (on)macht klinkt het: “Kleine onmachtjes”, “Alles begint bij informatie”, “Protocollen maken soms machteloos”, “Een patiënt staat niet centraal” en “Wie beslist voor wie?”. In het (on)gezegde titelt men: “Lichaamstaal spreekt voor zich”, “Woorden verhullen”, “Een patiënt is geen klant”, “Een patiënt is geen bed” en “Stilstaan is vooruitgaan”. De hefbomen maken duidelijk dat de auteurs soms tegen gevestigde ideeën ingaan, maar ze doen dit steeds erg genuanceerd en gooien het kind niet weg met het badwater. Zo hebben ze bijvoorbeeld kritiek op de systemen voor kwaliteitsmeting ingevoerd in de ziekenhuizen. Ze zijn er niet tegen, maar geven aan waar het anders en beter kan in het voordeel van de patiënt en diens beleving. Het zijn

triggerende speldenprikjes die best aanleiding kunnen geven tot discussie en zelfreflectie, wat de auteurs zelf ook doen door een casus te bespreken waarin ze het misschien beter anders hadden gedaan.

Door deze cocktail van nuance, zelfreflectie en verdieping is het werk authentiek (we geloven dat ze zelf doen wat ze preken) en implementeerbaar. Er zijn geen grote investeringen of dure consultants nodig om de geschetste filosofie en attitude in te voeren in het dagelijkse werk. Sterker nog: het vraagt niet meer tijd, misschien wel integendeel.

Naar het einde verwoorden ze de reden waarom zoveel zorgverleners de job níet verlaten: “Het omgaan met existentiële behoeften van patiënten is misschien wel het moeilijkste aspect van de job van een zorgverlener, maar zorgt tegelijkertijd ook voor diepgang en betekenis”.

Als we met zijn allen hiervan doordrongen zijn en ernaar handelen, verwordt ‘persoonsgerichte zorg’ niet tot een containerbegrip, maar opent het ernstige perspectieven naar een zorgorganisatie die de uitdagingen wel aankan.

Daarom is dit boek, geschreven vanuit een ziekenhuiservaring, ook bijzonder relevant voor andere sectoren (thuiszorg, woonzorgcentra, enz.). Het is door zijn eenvoud en evidentie zo verfrissend en verrijkend en door zijn duidelijke taal en opbouw zo begrijpbaar dat het thuishoort op de boekenplank van iedere professional in zorg en welzijn, na lectuur uiteraard. Zelfs beleidsmensen en directieleden van zorg- en welzijnsinstellingen kunnen hieruit nuttige info oppikken. Uiteraard vindt het werk dan ook zijn plaats in het onderwijs en de vorming van alle reeds genoemde personen.

Persoonsgerichte zorg is zo evident (welke hulpverlener zou overigens ooit publiekelijk verklaren niet geïnteresseerd te zijn in de persoon?) dat het stuitend is dat men er zoveel in tekortschiet. Alleen al daarom is het een aanrader voor een breed publiek.

Prof. dr. J. De Lepeleire
Academisch Centrum Huisartsgeneeskunde KU Leuven

Acco-korting voor TvGG-abonnees

Wil je als TvGG-abonnee graag 10% korting genieten bij Acco bij de aankoop van het besproken boek? Surf dan snel naar www.tvgg.be/acco om de code op te halen of stuur een mailtje naar info@tvgg.be

Het volledige aanbod is terug te vinden via www.acco.be/tvgg